

Dimissionstale 2021 – Nærum Gymnasium

Kære studenter – nu taler jeg nemlig til jer.

Først og fremmest: hjerteligt tillykke med jeres studentereksamen.

I dag er en festdag, der markerer og fejrer, at I er flyvefærdige studenter på vej ud i livet. Igennem 3 år har I hver især sat jeres præg på NAG, på jeres klasse, på jeres kammerater – I har formet jer selv og verden. Jeg så jer som sagt komme ind ad svingdørene herovre for næsten 3 år siden. I var lidt overvældede, nogle nervøst højt-talende, andre helt stille eller bare lidt fjerne i tanke og blik. Nu sidder I så her, med al jeres mod og energi og ser gennemført livsbekræftende ud.

Her på NAG er I jo kendt som en herligt levende årgang. Fuld fart frem både fagligt og socialt. Tak for alt jeres liv – som I blev ved med at vise, også selvom Corona lagde sten på vejen. I var heldigvis, og naturligvis, ikke sådan lige til at slå ud af kurs. Min ukuelige tiltro til ungdommens ukuelighed blev igen bekræftet.

Jeg vil tale til jer om begrebet 'myndighed' og til sidst vil jeg slå et slag for retten til begejstring.

Myndighed

Gymnasietiden er så spændende og bekræftende, fordi der sker meget med jer i løbet de 3 år. For jer forældre sker der så meget med jeres barn, at det kan være svært at følge med i. Jeres barn bliver voksent og flagrer lige om lidt væk fra reden. Helt konkret for jer studenter, så sker der det, at I bliver 18 år, mens I går her. Og formelt betyder det altså, at I bliver *myndige*. Myndighed – hvad vil det egentlig sige at blive myndig?

Ja, vi har jo en intuitiv fornemmelse af det. Noget med kørekort, valgret, muligheden for at indgå juridisk bindende aftaler – I kan fx blive gift, kære studenter, men lad nu være med at gøre det vognturen i dag... Men hvad ligger der under denne overflade af myndighedsbegrebet?

En god vej til at undersøge et begreb er ofte at kigge i ordbogen. Og om ordet 'myndig' fremgår det, at det handler om evnen og retten til at tale for sig selv. Så man bliver myndig med sin mund, med sin tale. Men ordet er også beslægtet med det gamle tyske ord 'munt', der er i familie med det latinske manus, der jo betyder hånd. Så i myndighedsbegrebet

ligger altså både mund og hånd. At blive myndig, som I er blevet i løbet af gymnasietiden, er altså en dannelsesproces både i forhold til mund og hånd, at være myndig er at kunne både tale og handle for sig selv.

Så, kære studenter, den ret og pligt bliver I altså givet i løbet af jeres gymnasietid. Som myndige får I dermed retten og pligten til at vælge på egen hånd. Helt konkret "valgret" ved vores samfunds demokratiske valg. Men I får jo også retten til at træffe en mængde andre valg i jeres tilværelse. Så myndigheden er en gave, som rummer retten til at bestemme selv, men den gave indeholder også kvaler. Det man på tysk kalder "die Qual der Wahl". Jeg ved jo fra samtaler med jer, at alle de muligheder, I har, alle de valg, I skal foretage, også kan være svære. Den danske forfatter Søren Kierkegaard har skrevet en hel bog om valget – og den hedder *Begrebet Angest* og er helt tilbage fra 1844. Altså hænger de herligt frie valg sammen med et ubehag, nemlig angsten. I den aftapning er angst ikke en diagnose, men noget vi alle sammen oplever – og vi oplever det særligt i valgsituationer. Så derfor oplever I unge det jo stærkest, igen og igen. I er nu myndige og skal derfor vælge igen og igen. I står foran en lang række livsformende valg, kære studenter. Men det opmuntrende ved Kierkegaards forståelse af angsten er, at angsten i virkeligheden er frihedens markør. Når der er eksistentiel angst, så er det ifølge Kierkegaard, fordi friheden er på spil. Det lyder måske lidt abstrakt, men pointen er, at i valget ligger friheden – og dermed er det valgene, der gør livet værd at leve – selvom de kan være svære og være ledsaget af et vist ubehag.

For at konkretisere det, så kan man se på de spil, vi spiller. Her mener jeg helt konkrete spil; altså computerspil, brætspil, croquet i haven osv. Kernen i de spil er, at de udgør en serie af interessante valg. Det er faktisk en af definitionerne på, hvad et spil er. I spil lærer vi at vælge, og vi fejler – uden den store risiko. Når vi spiller Counterstrike eller Matador, så træffer vi en lang række valg og ser straks effekten. Og det, der gør spillene sjove og spændende, er jo, at der *ikke* er en manual, der fortæller dig, hvad du skal gøre for at vinde. Og det er præcis det samme med livet, der findes ikke en manual – og derfor er det et spændende, angstfyldt og berigende spil at være menneske.

Jeg kan huske, at min bedste kammerat i folkeskolen, Søren, havde en seddel på sin opslagstavle på værelset. På sedlen stod der med hans karakteristiske, næsten ulæselige håndskrift: "Jeg skal aldrig mere spille Matador med min storebror". Den seddel hang der, fordi Søren var så træt af at tabe, han var så træt af så mange gange at have truffet de forkerte valg, købt de forkerte hoteller, som førte til de uundgåelige nederlag til

storebroren. Søren var nødt til at have en pause. Han meldte sig ud af spillet, han orkede ikke flere valg. Og sådan kan man jo få det.

Sådan en seddel, ligesom Sørens seddel, med et ønske om lige at melde sig lidt ud af spillet, kan man også godt som myndig voksen få lyst til at hænge op på tilværelsens opslagstavle en gang imellem. Særligt i forhold til livets hændelser skal vi derfor passe på ikke at misforstå vores myndighed. Vi må ikke forstå vores myndighed som en pligt eller evne til hele tiden at kontrollere alt. For det kan vi jo ikke. Så kære studenter, I kan ikke regne alt ud, I kan ikke altid forudsige effekten af jeres valg. Det er så vigtigt at huske. Derfor vil jeg også gerne give jer – som de myndige væsener, I er – retten til **umyndighed**. Nogle gange er vi umyndige. Vi kan ikke kontrollere tilfældighederne, vi kan ikke undgå alle ulykker – og det er ikke jeres "skyld". Så I må ikke forstå jeres nyvundne myndighed som et tungt åg, der pålægger jer hele ansvaret. I skal være ansvarlige, men ikke for alt. Så sammen med myndigheden har jeg også lyst til at give jer en lille pose med umyndighed, som I kan tage frem, når der sker noget i livet, som I ikke har mulighed for at ændre. That's life, som man siger.

Og kom min ven Søren så aldrig til at spille Matador med sin storebror igen? Jo, det gjorde han faktisk. En dag havde han taget sedlen ned fra sin opslagstavle. Den 11-årige Søren var – måske ikke helt så bevidst, man alligevel – nået til en erkendelse af, at det måske ikke udelukkende var hans ansvar, at han tabte i Matador. Der var også en terning og nogle andre spillere på brættet, som var med til at forme udfaldet. Og svaret på det faktum er ikke at trække sig fra spillet, men at spille videre – men nu med den erkendelse, at min indflydelse ikke er total, min myndighed er også iblandet umyndighed. Husk det, kære studenter. Erkendelsen af myndighedens begrænsning er nemlig en frihed.

Bekymring og begejstring

Jeg vil gerne slå et slag for retten til begejstring. Jeg synes nemlig nogle gange, at retten til begejstring tynges af en form for kollektiv pligt til bekymring. Vi ser det meget tydeligt i nyhedsdækningen, men det sniger sig ind mange steder. Alt for ofte får bekymringen lov til at overtage dagsordenen og tvinge begejstringen i baggrunden. Og heldigvis er jeg ikke helt alene med mit synspunkt.

Kresten Schulz Jørgensen skrev i august 2020 en artikel om dét, han kalder, 'bekymringskulturen'. Han begynder artiklen sådan her: "Det første, jeg kan huske, er

Apollo 11. Min far vækkede mig midt om natten og bar mig ned til de voksne i stuen. Et menneske på Månen. At tænke sig. Dengang var fremtiden altid et bedre sted. Teknologi skabte muligheder. Politikere og dygtige mennesker greb dem. I dag er fremtiden fuld af risici. Et sted på vejen blev vi pessimister.”

Og kære studenter, vi må ikke lade pessimismen overtage. Jeg har præcis samme oplevelse som Kresten Schultz Jørgensen. Bare med min Commodore 64. Commodore 64 var en af de første hjemmecomputere, der solgte i millionvis. Som stor dreng fyldte den Commodore 64 mig med kæmpe glæde, og den rummede perspektiver om en stor og spændende fremtid ikke bare for mig, men for alle mennesker – sådan havde jeg det der på drengæværelset, når jeg sad og spillede og rodede med min herlige Commodore 64.

Fremtiden rummer masser af trusler angående klima, krige og knapheder. Men vi – og I – kan løse dem bl.a. med teknologi. Man kan fx se kunstig intelligens som noget uhyggeligt, men man kan også se det som en del af nøglen til at forløse alle mulige potentialer i fremtiden.

Kresten Schultz Jørgensen slutter sin artikel med ordene: ”Fremtiden tilhører de modige”. Kære studenter, I er fremtiden. Derfor skal I være modige – vi kan ikke klare os uden. Så oven i den lille pose umyndighed, I fik før, vil jeg gerne give jer en kæmpe pose mod og begejstring – der er nemlig så meget i tilværelsen, der kan og skal begejstre os. Lidt senere på dagen er jeg sikker på, at I vil øve jer i det. Det er velfortjent.

Afslutning

Som afslutning skal I have et digt af den gymnasie-klassiske digter Michael Strunge. I har garanteret læst Strunge i dansk, og måske har I talt om, at Strunge nogle gange i al sin 80'er-vildskab kan blive, hvad man kunne kalde nyromantisk. I digtet fra 1985, der hedder *Mit digt*, taler han lige til jer i dag. Han taler om det, jeg har talt om i dag: en dannelsesproces, ud af søvnen med vasket ansigt. Han taler om den ydmyghed, vi må have i mødet med tilværelsen. Han taler om at blive menneske – og derfor taler han også om at blive student. Det er kort og lyder sådan her:

Natten bøjer sig i vækst

Og dagene vasker dit ansigt.

Du træder gennem søvnen

og åbner en dør til solen.

Dér, ikke i dit eget lys

bærer du kroppen

strømmet igennem af blod.

Dér er du menneske nu

og du går for at finde din tid.

Og lige sådan går I nu ud [i solen] for at finde *jeres* tid – og det skal søreme fejres.

Om lidt så skal der leves, kære studenter. I skal naturligvis stadig passe på hinanden og jeres omgivelser. Men I skal også nyde det og leve. Nyde og leve på jeres vogntur om lidt og til de kommende dages festligheder. Og hvem er bedre til finurligt og præcist at sparke gang i festen end Benny Andersen. Det er blevet en tradition, at mine afsluttende ord til NAG's studenter skal være et citat fra Benny Andersens digt *Morgenhymne*. Det lyder:

*Thi kendes for ret: du er dømt til at leve
Du må ikke kassere din skæbne
tværtimod tage den på dig
Fyld den ud som din hud
Bid livet i låret
Find fremtiden frem
Rut med planer og visdomsord
for i dag skal der søreme leves!*

Mange gange tillykke med jeres studentereksamen. Held og lykke. Grib livet og pas rigtig godt på jer selv og hinanden.

Hermed dimitterer jeg årets NAG-studenter år 2021.

(Niels Hjølund Pedersen)